

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΑΣ
ΤΟΜΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΟΣΙΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΓΙΑΣ Θ. ΠΑΠΑΖΙΟΣ

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΟΜΕΝΟΝ

ΤΒΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ ΗΣ ΤΟΙ ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

LIBRAIRIE ET IMPRIMERIE
CI-DEVANT
E. J. BRILL.
LEIDE — 1904.

E.Y.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΠΙΧΕΙΜΑΤΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

ΜΑΡΚΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΣΕΡΡΩΝ ΖΗΤΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΒΟΥΛΧΟΛΑΚΩΝ

Οι μικράν μάτηρεσίαν προσφέρω, νομίζω, εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν περὶ τὴν λαογραφίαν διατρίβοντας ἔχδίδων τὴν κατωτέρω ἔκθεσιν περὶ βρυκολάκων τὴν συντεταγμένην ὑπὸ Μάρκου μοναχοῦ Σερρῶν. Καὶ μικρὰ μὲν εἶναι ἡ συμβολὴ ὡς πρὸς τὰ καθ' ἔκαστα τῶν προλήψεων τῶν εἰς τοὺς βρυκόλακας ἀναφερομένων. 'Αλλ' εἶναι ἄξιον λόγου τὸ δίδαγμα περὶ τῆς ἐγκαίρου ἀποπείρας πρὸς φυσικὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀλύτων σωμάτων τῶν νεκρῶν τῶν μεταβαλλομένων εἰς βρυκόλακας συμφώνως πρὸς τὴν δεισιδαιμονίαν τοῦ λαοῦ. Πράγματι δὲ συγγραφεὺς, ἀχολουθῶν τὰ ἴχνη τῆς ἐκκλησίας, ἀντιταχθείσης εἰς τὴν τοιαύτην δεισιδαιμονίαν δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν, πειρᾶται νὰ ἐρμηνεύσῃ κατὰ φυσικὸν λόγον τὸ φαινόμενον τῶν ἀλύτων νεκρῶν καὶ τῆς παρατηρουμένης ἡ νομιζομένης καὶ μετὰ θάνατον αὔξησεως τῶν ὁδόντων, ὀνύχων καὶ τριχῶν. Καὶ εἶναι μὲν τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἀνάλογα πρὸς τὰς γνώσεις τοῦ αἰῶνος καθ' δν ἔγραφεν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι οὐχ ἡττον ἄξια λόγου.

'Η πραγματεία αὗτη εὑρίσκεται ἀνέκδοτος μέχρι τοῦδε ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 520 κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ Όρει μονῆς τῶν Ἰερῶν. Εἶναι δὲ δικάσιος οὗτος γεγραμμένος ἐπὶ χάρτου τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα. 'Αλλὰ πότ' ἔζησεν ὁ Μάρκος μοναχὸς Σερρῶν, εἰς δν προεγράφεται ἡ πραγματεία; 'Ο συγγραφεὺς εἶναι ἀλλοθεν ἀγνωστος' ἀρα ἀγνοοῦμεν καὶ τὸν χρόνον καθ' δν ἔγραφεν, ἐπειδὴ οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος, δπως πιστεύσωμεν, διε τῇ ζήτησις περὶ βουλχολάκων σώζεται αὐτόγραφος ἐν τῷ Ιερ-

Ε.Γ.Δ.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ριτικῷ κώδικι. Καὶ δὲν ἀποκλείει μὲν τοῦτο τὴν ὑπόθεσιν, δτὶ δὲ Σερραῖος μοναχὸς δυνατὸν νὰ ἔξησε τὸν αὐτὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα, ἀλλ' ἡ αἰσθησίς ἡν̄ ἐμποιοῦσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφέντα εἶναι μᾶλλον, δτὶ εἶναι πολὺ χρησιμότερος, χωρὶς δυστυχῶς νὰ εἶναι δυνατὸς ὁ ἀκριβῆς καθορισμὸς τοῦ χρόνου τῆς βιοτῆς αὐτοῦ.

Ἡ δὲ χρονολογικὴ αὕτη ἀστικία ἐπιδρᾷ καὶ ἐπὶ τὴν κριτικὴν τὴν ἐφερμοστέαν πρὸς δρθῆν ἔκδοσιν τοῦ κειμένου. Τυγχάνει δῆλα ὅτι σοῦτο γεγραμμένον ἐν τῷ κώδικι μεθ' ἵκανῆς ἀνεπιστασίας· ἀλλὰ, θέλοντες νὰ ἐπανορθώσωμεν τὰ κακῶς ἔχοντα, δὲν δυνάμεθα νὰ εἰμεθα πάντοτε ἀσφαλεῖς ἐνεκεν αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος τῆς γλώσσης ἡς ποιεῖται χρῆσιν δι συγγραφεύς. Εἶναι μὲν οὗτος ὅχι παντελῶς ἀπαίδευτος καὶ διπάδος τῆς ἀρχαϊκούσης, εἰ καὶ πολλάκις βαρβαρίζει καὶ σολοκεῖται, συχνοτάτην μάλιστα ποιούμενος χρῆσιν τῆς δινομαστικῆς ἀπολύτου. Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν ἦν μεταχειρίζεται εύρισκομεν ἐγκαταμεμιγμένας ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ καὶ λέξεις δημώδεις, ἀναμφιλέχτως γραφείσας ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου. Καὶ τύποι δὲ δημώδεις ἡ ἀπομακρυνόμενοι τῆς δρθοεπίας τοῦ ἀρχαίου λόγου εύρισκονται πολλάκις ἐν τῷ χειρογράφῳ. Ἀλλὰ περὶ τούτων δὲν δυνάμθα νὰ ποφανθῶμεν ἀσφαλῶς δὲν προέρχωνται πάντοτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ἡ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀμελοῦς βιβλιογράφου. Καὶ συντάξεις μὲν οἵτις ἡ τοῦ ἥτα μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ τοῦ ἐπομαὶ καὶ πείθομαὶ μεθ' ἀπλῆς αἰτιατικῆς εἶναι βεβαίως προὶὸν τοῦ καλάμου τοῦ συντάξαντος. Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ σύνταξις θηλυκῶν ἐπιθέτων μετὰ οὐσιαστικῶν ἀρσενικῶν. Ἀλλὰ δέον νὰ πιστεύσωμεν τὸ αὐτὸ περὶ τοῦ πτερὰ γεοθαλεῖς ἐν σ. 347,2 ἡ πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, δτὶ τὸ γεοθαλεῖς εἶναι ἀβλέπτημα τοῦ ἀντιγραφέως; Ταῦτα παρατηροῦμεν καὶ περὶ τοῦ κοιλίαι τυμπανοειδεῖ (ἄρα τυμπανοειδῆ;) τῆς σ. 340,4. Εἶναι δὲ τοῦ συγγραφέως ἡ τοῦ βιβλιογράφου τὰ θεωρῶσιν ἀντὶ θεωροῦσιν, λαμβάνουσιν ἀντὶ

λαμβάρουσιν, ἔχωσιν ἀντὶ ἔχουσιν, μέλωμεν ἀντὶ μέλλομεν καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς ἀ σχετίζεται ίσως ἐμμέσως καὶ τὸ ἀποσκαπτώντων ἀντὶ ἀποσκαπτόντων; Ἀλλως δὲ ἔχουσι πιθανῶς τὸ κατὰ τὸ ἀγαθωνται τῆς σ. 347,2 καὶ 3-4, ἐπειδὴ, καθ' ἀ δεικνύει τὸ ἀγαθώνται τῆς σ. 339,25 καὶ τὸ ἐκφύωνται τῆς σ. 346,19, ταῦτα εἶναι μᾶλλον προτὸν ἀνεπιστασίας τοῦ βιβλιογράφου. Τὸ δὲ ἀδικαιολόγητον θηλυκὸν ὄρθρον τῆς λέξεως ὅνυχες ἐν σ. 339,28 δέον πάντως νὰ ἐπιρριφθῇ εἰς τὸν ἀντιγραφέα, δεῖτις ἔγραψεν ὄρθως οἱ ὅνυχες ἐν σ. 347,11 καὶ 24 καὶ τοὺς ὅνυχας ἐν σ. 347,22. Ἀμφισβητούμενον δὲ εἶναι τὸ φίλες ἐν σ. 347,13, καθ' διτὶ ἄλλως βλέπομεν τὸν συγγραφέα γράφοντα μὲν ὄρθως τρίχες — τὸ ἀπαξ μόνον ἐν σ. 346,19 εὐρισκόμενον τρίχας εἶναι πάντως σφάλμα τοῦ ἀντιγραφέως —, ἀλλὰ γράφοντα καὶ γαστέρα, τῆς γαστέρας, γαστέραι ἐν σ. 349,1. 17,20,25, ἀπαξ δὲ μόνον εὑρίσκομεν τὴν ὄνομαστικὴν ἡ γαστήρ ἐν σ. 349,26. Τὸ δὲ χοίροιος, τὸ γεγραμμένον ἐν τε σ. 339,26 καὶ ἐν σ. 346,20, ἔγραφη ἀρα οὖτως ὑπὸ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ, ἡ ἔγραψε μὲν οὗτος χοίρεος, σφαλλόμενος δ' ἔφθειρεν αὐτὸν ὁ ἀντιγραφεὺς εἰς χοίραιος, καθ' ἀ ἔγραψε καὶ παχαίων ἀντὶ παχέων, προσεκταίων ἀντὶ προσεκτέον; Καὶ φθογγικὰ δέ τινα ἔχουσιν ὑπόπτως. Τοιαῦτα εἶναι τὸ καλλωπιστῆ τῆς σ. 348,3 καὶ τὸ ἡμερονυχθίον τῆς σ. 349,7. Ἀμφίβολον δὲ λίαν εἶναι ὃν ἡ ἐν σ. 350,9 λέξις ἀγροοῦντα εἶναι κακῶς γεγραμμένη ἀντὶ τοῦ ἀγροοῦντες, ως διώρθωσα, ἡ δύναται νὰ στηριχθῇ διὰ τῆς ἀναλογίας τοῦ ἀποπίπτοντος τῆς σ. 339,25 παρὰ τὴν συνήθη παρὰ τῷ συγγραφεῖ χρῆσιν τῆς φηματικῆς καταλήξεως ουσί. "Οτι δὲ καθ' δῆλου ὁ συγγραφεὺς ἔστερετο ἀνωτέρας γλωσσικῆς παιδεύσεως ἀποδεικνύουσιν αἱ ἐν σ. 342 κ.τ. ἀστεῖαι ἐτυμολογίαι, ἐν αἷς ζητεῖ νὰ εὕρῃ ἀναλογίας τοῦ ὑπὸ αὐτοῦ προτεινομένου ἐτύμου τῆς λέξεως βουλκόλαξ.

Μετὰ τὰς προειςχωγικὰς ταύτας παρατηρήσεις ἐπεταί τὸ ἀνέκδοτον κείμενον.

Μάρκου μοναχοῦ Σερρών Ζήτησις περὶ βουλκολάκων καὶ διὰ τί
οὐ δέχεται ἡ ἀγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ὅτι ὑπ' αὐτῶν γίνονται τὰ
θανατικά, καὶ ὑπολαμβάνομεν ἡμεῖς ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐσθιόμεθα.

'Η ἀγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ ὄριζει μετὰ ἐπιτιμίων μεγάλων ἀπαν-
τας τοὺς ὄρθροδόξους. Ἐναὶ μὴ δέχωνται εἰς τοὺς καιροὺς τῶν θανατι- 5
κῶν τοὺς βουλκολάκους, ὅτι παρ' αὐτῶν γίνονται τὰ θανατικά· οἶος
δὲ δέχεται τοῦτο ὅτι οὔτως ἔστιν, ὄριζει ἡ ἀγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ
ἴνα ἐπιτιμία καὶ κακόνας μεγίστους [ὑποστῆ]. καὶ ὃσον ὄριζει προςκυ-
νούμεν αὐτὸν καὶ απαζόμεθα τὴν παραγγελίαν ταύτην καὶ ἐνστερνί-
ζόμεθα τὰ ἄγια δόγματα, ὅτι καὶ τὰ ἐνεστῶτα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ 10
τὰ παρελθόντα πάντα ἐπίσταται καὶ θεωρεῖ ταῦτα ὡς πηγὴν σο-
φίας καὶ γνώσεως. 'Ομως βλέπομεν εἰς τὸν καιρὸν τῶν θανατικῶν εἰς
τὰ μέρη τὰ ἀνατολικότερα καὶ εἰς τὰ δυτικότερα καὶ εἰς τὰ μέρη
τῆς Φραγγίας ἐν οἷς οὐδὲ αὐτὸν τὸ γένος δέχεται τοῦτο, ὅτι γίνονται
τὰ θανατικά ὑπὸ τῶν βουλκολάκων· λοιπὸν εἰς τὰ ἔθνη βλέπομεν 15
ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανατικοῦ καὶ εἰς τὸ ἀπαν περίγειον τῆς οἰκουμένης
ὅτι ἀποσκάπτουσι τοὺς τάφους τῶν ἐντὸς ἐκατὸν ἡμερῶν τεθνηκότων,
εὑρίσκουσι τινὰ σώματα ἐκ τῶν ἀποσκαπτόντων σταπιαδιασμένα καὶ
τινὰ παχυνόμενα καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς αὐτῶν καὶ τῶν πωγώνων
μακρυνόμεναι πλεῖστον παρ' οὐ ἥσαν εἰς τὸν καιρὸν τῆς θανῆς αὐτῶν 20
καὶ χονδρότεραι παρ' οὐ ὑπῆρχον καὶ ταραττόμεναι πολλάκις καθ'
ἐσυτῶν αὐθύπαρκτοι. Εἰ μὲν ἴτεθη εἰς τὸν || τάφον κουτρούλης πολ- φ.126/
λάκις ἢ τμῆμα τζερέτου ἔχων, μακρύνουσιν αἱ τρίχες αὐτῶν παρ' οὐ
ἥσαν πλέον τῶν τεσσάρων δακτύλων. Πολλάκις δὲ οἴδαμεν, ὅτι καὶ
τελέως ἀποπίπτουν αἱ τρίχες αὐτῶν καὶ ἀναφύονται ἔτεραι ὡς μωχὸς 25
χοίραιος πυκνός· οἱ ὁδόντες αὐτῶν μακρότεροι παρ' οὐ ἥσαν· αἱ δύεις
τῶν προσώπων αὐτῶν γίνονται ἐρυθραι ὡς δίκην πελιθνοῦ αἵματος·
οἱ ὄνυχες αὐτῶν χονδρότεροι καὶ μακρότεροι. Καὶ ὡς τεθῶσι τὰ σώ-
ματα αὐτῶν εἰς τοὺς τάφους οὐχ εὑρίσκουσιν αὐτὰ ὡς ἴτεθησαν, δι-
περ καὶ τὰ ἔτερα σώματα ἀπερ εὑρίσκονται σταπιδιασμένα, ἀλλὰ τὰ 30

1. δερῶν	7. οὔτῶς ἔστιν	8. ὑποστῆ λείπει	11. πηγὴ
13. ἀνατολικότερα	δυτικότερα	17. ἐν τοῖς	18. εὐρ-
σκουσι τινὰ	ἀποσκαπτόντων σταπιδιασμένα		22. κουτρούλ
23. τμῆμα	25. ἀναφύονται	28. αἱ	χονδρότεραι
μακρότεραι	τεθῶσιν		

μὲν πλάγια, τὰ δὲ τελέως ἴπικωπα, τὰ δ' ἄλλα πάντα ἀνακεφάλιστα ὡςπερ ἐπ' οὐδέν καθεύδοντα, ἄλλως δ' ἔτερα, κατωφερεῖς ἔχοντα τὰς ἱσαυτῶν κεφαλὰς καὶ τοὺς πόδας ἀνα κατέχοντας αἱ κοιλίαις αὐτῶν τυμπανοειδεῖς, καὶ καθ' ὑπὸν τινὲς βλέποντες αὐτοὺς, λέγουτι, δ τὸ φαινόμενον, οἱ βουλκολάκοι, ὅτι ἡμεῖς μέλλομεν φαγεῖν σὲ ἢ τὸν δεῖνα, καὶ οὗτος ὡςπερ κατ' ὅναρ βλέπουσι παρακολουθεῖ καὶ ὁ θάνατος εἰς αὐτούς. Καὶ μετὰ τὸ ἔξορύζαι αὐτοὺς ἐκ τῶν τάφων κεντῶσι τὰς κοιλίαις αὐτῶν μετὰ ξίφους ἢ μετὰ πάλου ξύλου, καὶ ἔξεργεται ἐκ τῶν κοιλιῶν αὐτῶν αἷμα βορβορώδες ἢ ἐκάστου σώματος δικῆνα ἀσκοῦ μεγίστου τὸ πλήθος καὶ πολλάκις καὶ πλεόν τούτου. Τινὲς δὲ καὶ τὰς καρδίας αὐτῶν καὶ τὸ ἡπαρ ἀποκόπτουσι καὶ καίουσι καὶ τὰ σώματα αὐτῶν μελιζουσι καὶ πολλάκις καὶ πυρὶ παραπέμψαντες, ὁ θάνατος οὐκ ἐπαύσατο. Λοιπὸν διὰ τοῦτο ζητοῦμεν λύσιν. "Ινα μὴ τριχυμίζωνται οἱ ἡμέτεροι λογισμοὶ κατὰ τινὰ αἰτίαν, ἐκανόντες ἡ ἀγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία μετὰ ἐπιτιμίων μεγάλων περὶ τούτου, οὐκ μὴ δέχωνται οἱ Χριστιανοὶ τὸ τοιοῦτον θέαμα ὅτι ἀληθές ἔστι, καὶ οὗτοις ἀληθῶς βλέπομεν ως ἀνα σιρήκαμεν ὅτι γίνονται εἰς τοὺς τοιούτους βουλκολάκους καὶ ὑπολαμβάνομεν ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐσθιόμενοι ἀποθνήσκομεν.

Βον. Περὶ στηλιτεύσεως ἴδιωτῶν καὶ λύσεως τοῦ τοιούτου ζητήματος.

Λοιπὸν ἀκούσατε τὰς αἰτίας τὸ πῶς καὶ διὰ τί γίνονται. Ἡ ἐκ-
25 κλησία τοῦ Θεοῦ πρὸς εἰδότας ἐλάλησεν. Ἐν οἷς γάρ οἴδασιν οἱ παρα-
κατιόντες τῆς γνώσεως, ἥγουν τὰ πλήθη τῶν ἴδιωτῶν, ὅτι οἱ τελεό-
τεροι τῆς φυσικῆς γνώσεως, καὶ τοῖς δραξαμένοις παίδευσιν ὑπὸ τῆς
θείας Γραφῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἀριστης ἕξω φιλοσοφίας ὅτι πειθονται τὰ
κελεύσματα καὶ τοὺς κανόνας τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγίας ἐκκλησίας ως ὑπερ-

1. μὲν	1-2. ἀνακεφάλιστα	2. δλλος	κατωφεραῖς
3. κατέχοντες	4. τυμπανοειδεῖ	5. μελλωμεν	6. δοῖνα
7. ἔξορύζαι	11. ὑπαρ	13. Τὸ ἐνὸς διορθωτέον εἰς ἓν;	
οἴδαμεν	14. εὑρώντες	16. τρικυμίζονται	25. οἴδαμεν
25-26. παρακατιώντες	27. Αἱ λέξεις τοῖς δραξαμένοις διορθωτέαι;	28. πειθωνται	

ίχουσα πάντων τῶν γνώσεων ἡ τοιαύτη ἀγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία.
Μέλλουσι γάρ καὶ τὰ πλήθη πειθασθαι καὶ ἐπεσθαι τὰς διορίσεις αὐτῆς.

Ἐπει τοῦ γὰρ ἕδύνατο ἡ τοῦ θεοῦ ἀγία ἐκκλησία, ἵνα ποῶτον
σταθῆναι καὶ διδάξαι τὴν ἀπασαν [οἰκουμένην] || καὶ τοὺς ἀνοητότε- φ.1278
ρους ποιῆσαι ἀπανταξας φιλοσόφους μικρούς τε καὶ μείζονας, εἰθ' οὕτως διδάξαι
τὰ δόγματα τῆς ὁρθοδοξου πίστεως, τὰ μὲν δόγματα τῆς
τοιαύτης πίστεως τὰ μέλλοντα εἰςάγειν ἡμᾶς τοὺς πειθομένους ταῦτα
εἰς τὴν ἀληθινὸν καὶ ἐπουράνιον βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Πόσην γὰρ βίαν
καὶ ἀνάγκην ὑπέστησαν οἱ πατέρες ἡμῶν οἱ ἄγιοι ἵνα δογματίσωσι
ταῦτα διὰ την ἡμετέραν σωτηρίαν τῶν ἀνοήτων, καὶ κατὰ βίαν Ἰησο- 10
υναν ὑπὸ τῆς ἀντιδικίας τῶν αἱρετικῶν δογμάτων. Πόσῳ γε μᾶλλον
ἡμεῖλον χωρισθῆναι οἱ μακαριώτατοι πατέρες ἡμῶν πλατυκότερα ἵνα
διδάξωσι τὴν ἀπασαν οἰκουμένην καὶ τοὺς ἀνοήτους, λέγοντας, ὅτι
τὸ δεῖνα δόγμα διὰ τί τόδε αὐτὸ δογματίζομεν, ἐπει διὰ τὴν δεῖναν
αἴτιαν τοῦτο ποιοῦμεν. "Ἄρχεται δὲ ἡ τοιαύτη οὕτως καὶ γίνεται διὰ 15
τοῦτο εἰς τοσοῦτο καὶ μᾶλλοι γενέσθαι τοῦτο εἰς τοῦτο, καὶ, ἐν οὐ
ποιήσετε καὶ διαπράξασθε τοῦτο, μᾶλλοτε παθεῖν φθορὰν τοιαύτην,
εἰ δὲ ποιήσετε τόδε, μᾶλλοτε ἔχειν ἔλεος τοιοῦτον. Ποῦ γαρ ἕδύνατο
εἰς τὸ καθ' ἓν δόγμα τῆς ἐκκλησίας, εἰ μὴ εἶχον λεπτύνειν τὰ τοιαῦτα
πρότερον, εἰθ' οὕτως διδάξαι τὰ ἀγια δόγματα αὐτῆς, ἕτι δὲ μᾶλλον 20
εἰς τὰ πλήθη τῶν ἴδιωτῶν καὶ ἀγοήτων λεπτομερῶς οὕτως; "Ἐπει
τοῦτο || ἐστιν εἰς μυρίους ἀπαιδεύτους γραφῆς" οὐχ εὑρίσκεται ὁ δέ- φ.1280
κατος τῶν τοιούτων ἔχων φυσικὴν γνῶσιν ὅστις ἡμελλε καταλαβεῖν
τὴν τοιαύτην λεπτότητα. "Εξ οὐ πόσα πονήματα καὶ βιβλία ἀπερ-
πεποιήκασιν οἱ ἀρχαιότεροι σοφοί, καὶ οὕτως εἰσὶ κείμενα καὶ ἀνενέρ- 25
γητα, τὰ μὲν ἀγνοοῦσιν ὑπὸ τῆς ἀπειρίας διὰ τὸ οὐδὲν δυνάμεθε τοὺς
ἀρχαίους σῶσαι τῶν χρόνων αὐτῶν καὶ ὑπὸ τῆς ὄλιγοζωίας ἡμῶν οὐ
σώζομεν τὰ μαθήματα αὐτῶν, ἀλλως τε δὲ ὅτι καὶ ἔμελέστεροι ὑπάρ-
χομεν τῶν μαθημάτων αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας φρεμυμίας καὶ [διὰ]

2. διορήσεις	3 (καὶ 14,21. 342,27. 343,8. 344,19,23. 345,18. 349,
22. 351,1) ἐπει'	4. οἰκουμένην λέπει. 'Αλλ' ἔτει κατωτέρω στ. 13
5. μείζωνας εἰθ'	8. ἀλληλούτον
12. πλατυκότερα	11. δόγματα
18. ποιήσεται	14. δεῖναν
23 τὸν τοσούτον	16. τοσούτω εἰς τούτω
	άν
	17. ποιήσεται διαπράξασθαι μέλλεται
	20. αὐτοῖς
	22. τούτω ἐστὶν
	29. διὰ λέπει

τὰς ὄχλήσεις τοῦ νῦν καιροῦ διά τα τῶν ἀκαταστασιῶν καὶ ὄχλήσεων τοῦ νῦν αἰώνος, καὶ, τὸ μεγαλότερον, οὐδὲ τὸ μέθημα τῆς φιλοσοφίας ἀκμάζει ὡς πρώτην ἡκμάζειν. "Ἐστι δὲ καὶ τὸ πλέον. διὶ εἰς τὰ πανηρὰ διάκειται ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων τοῦ νῦν αἰώνος. "Ομως καὶ 5 γεγραμμένα εἰσὶν ἐπανταχά ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων· ὅλιγοι δέ εἰσι σήμερον οἱ ἐπιμελούμενοι ταῦτα. Διὰ τοῦτο ἀγνοοῦνται τὰ φυσικὰ τοῦ νῦν αἰώνος ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν ἴδιωτῶν καὶ ἔτερα ὑπάρχουσι καὶ ἔτερας κρίνονται ὑπὸ τῆς ἔσυτῶν ἀπειρίας.

Γον. Περὶ φύσεως ζώων, ζωοφύτων καὶ φυτῶν καὶ σήψεως.

10 Λοιπὸν ἐπὶ τὰ προκείμενα τῆς γραφῆς τῷ λόγῳ πορευσώμεθα πρὸς φ.128^β τὴν ζήτησιν ἡμῶν, || ἐκάστης πραγματείας οἰκείαν ἀρμοδίως ἐπιγραφὴν ποιησάμενοι. Γέγραπται γὰρ Ἡ μὲν φύσις τὴν φύσιν κρατεῖ καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν νικᾷ καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν τέρπει. Λοιπὸν προσεκτέον εἰς τὰ μέρη τῶν φυσικῶν ἀκροάσεων, ίνα ἔχ τοῦ μερικοῦ τοῦ τοιεύ- 15 του ἐξηγήματος μέλληρε κατανοῆσαι τὴν τοιχύτην ζήτησιν. Τὸ μὲν σῶμα τοῦ ἀνδρὸς κατὰ φύσιν οὐκ ἔραται σῶμα τετραπόδου ζώου εἰς μῖξιν συγουσιασμοῦ, ἀλλὰ τὸ ὅμοιον φυσικῶς τοῦ ὅμοίου· ὥσαύτως οὔτε τετράποδον ζώον φύσιν ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὸ ὅμοιογενές αὐτοῦ ἔραται. Οὕτως νοητέον καὶ ὑπὸ τῶν πτηνῶν καὶ ἰχθύων καὶ τῶν ἔτε- 20 ρων. Όμοιως καὶ ἐπὶ τῶν σπερμάτων ἀναδράμωμεν. Τὸ μὲν σίναπι σπειρόμενον οὐ ποιεῖ μαλάχην, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὄμοιαν φύσιν σινά- πεος ὄμοιως καὶ ἡ μαλάχη μαλάχην καὶ ὁ σίτος σίτον καὶ ὁ κρίθος κρίθον γεννᾷς καὶ οἱ ἀκανθεῖς ἀκανθεῖς καὶ ὁ φοίνιξ φοίνικα. Οὕτως γὰρ νοητέον ἐν πάσῃ τῇ οὐσίᾳ τοῦ νῦν αἰώνος ζώων λέγω, ζωοφύτων καὶ 25 φυτῶν ὥσαύτως, καὶ ἡ σήψις σήψιν γεννᾷ.

Δον. Περὶ γεογενεῖς πῦρ.

Ἐπεὶ ὅπου γὰρ ἀν τύχῃ σαπημένον ξύλον, πολλάκις εἰς λόγον φ.129^α γίνεται ἐκ τῆς σήψεως αὐτοῦ εἰς αὐτὸ τὸ ξύλον ὡς || δίκην ἀμανίτου, ἐξ οὐ τοῦ αὐτοῦ μετὰ κράσεως καὶ δι' ἔτερων μεθόδων ποιοῦσιν αἱ γη-

1. ὄχλοςεις	4. διακεινται	5. δὲ εἰσὶ	6. ἐπιμελλούμενοι			
7. ὑπὸ	11. ὑμῶν πραγματίας οἰκίαν	12. ποιησάμε-
νος	13. τέρποι	14. προσεκτέον ἐκ	15. μέλλεις	17. μῖξιν
19. ὑπὸ διορθωτῶν εἰς ἐπὶ;	20. σύνιπτι	21-22. συνάπεως	22-23. κρύθος κρύθον	23. φοίνυξ φοίνυκα	24. ζῶον	25. σήψιν
28. δοίκην ἀμανίτου						

γενεῖς ὑσχαν καὶ μετ' αὐτῶν ἀπτουσι νεογένες πῦρ ἐκ σιδήρων μετὰ
καὶ τῶν πυριτῶν λίθων.

Ζον. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί γίνονται οἱ ἀμανίται.

'Ομοίως καὶ οἱ ἐσθιόμενοι ἀμανίται ἐκ σῆψισ τῆς γῆς γεννῶνται.
Οταν γὰρ γίνεται βροχὴ ἐν καιρῷ φθινοπώρου, εἴθ' οὔτως ἡλιακῇ 5
καῦσις, τότε μελλον γίνονται οἱ ἀμανίται πλείστοι. Ὅπο τοῦ ἡλίου
καὶ τῆς βρογῆς συγχάκις γενομένης γίνεται σῆψις τῆς γῆς καὶ ἀποτε-
λεῖ ἡ σῆψις τὰ ἐνέργηματα αὐτῆς, ἥγουν ἀμανίταις, ἵπει ἡ οὐσία
προβάλλεται δύναμιν καὶ ἡ δύναμις ἐνέργειαν καὶ ἡ ἐνέργεια τὰ ἐνε-
ργήματα, τὴν ίδιαν κατὰ λόγον δύναμιν, καὶ ἡ σῆψις τὴν ὄμοιαν φύ- 10
σιν τῆς σῆψισ.

Σον. Περὶ τῶν γινομένων ἀμανίτων ἐν τοῖς οἶκοις ἡμῶν.

'Ομοίως καὶ διὸ ἔτέρου παραδείγματος προσεκτέον περὶ τοῦ τοιού-
του ἀμανίτου. Τὰ γὰρ ἀγγεῖα τὰ διηγεκῶς ἔχοντα διάτατα εἰς ὑπηρ-
εσίαν τῶν οἰκων ἡμῶν ἐπὶ τῶν σταλαγμῶν αὐτῶν ἐμφύουσιν ἀμανίταις 15
ὅπο τῆς σῆψισ τῆς γῆς.

Ζον. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί λέγεται βουλκόλαξ τὸ ὄγκούμενον σῶμα
ἐν τῷ τάφῳ κατ' ἐτυμολογίαν γραμματικῆς.

Περὶ δὲ τὴν ὄνομασίαν τῶν βουλκολάκων ἄχουσον μερικὸν παρά-
δειγμα κατ' ἐτυμολογίαν || γραμματικῆς, ἵνα καταλάβηται τὸ πῶς καὶ φ. 129
διὰ τί λέγεται βουλκόλαξ. Ὄνομασία αὗτη οὐλόν τι λέγω παρθένος 21
ἐτυμολογεῖται, ἥγουν τὸ *(πῦρ θανῶς)* κατὰ τὴν πύρωσιν τῆς σαρ-
κὸς θανατοῦν. Καὶ πάλιν ὅπηνίκα λέγομεν περιστερά, οὐκ αὐτὴν τὴν
φύσιν τοῦ ζφου, ἥγουν τῆς σαρκὸς αὐτῆς τὴν ποιότητα, ἐσήμανεν,
ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν ἐν οἷς διαπράττεται. Ἀπὸ τοῦ πετᾶσθαι στερ- 25
ρῶς εἰρηται περιστερά, καθ' ἡ καὶ τὰ ἔξης οὐ φυσικάς, ἀλλ' ἐνε-
ργητικάς ἔχουσι τὰς οἰκείας προσηγορίας, οἷον ἔλαφος διὰ τὸ ἔλειν
καὶ διαφθείρειν τοὺς ὄφεις, χελιδῶν διὰ τὸ τὰ χεῖλη δονεῖν ἢν
τῷ λαλεῖν, τρυγῶν ὅτι τηρεῖ τὰ οἰκεῖαν γένος μὴ διγαμοῦσα ποτὲ,
ἀποδῶν διὰ τὸ δεῖ φειν ἐν θέρει καὶ χειμῶνος πολλάκις. Ἐππος 30

1. Ἱσχαν	2. τῶν τῷ πυρὶ τῶν	3 (καὶ 4, 6). ἀμανίται
4. ἐσθιώμενοι	γενῶνται	5. φθινοπώρου εἴθ' ἡλιακῇ
9. δύναμις ἐνέργεια	10. κατάλογον	13. προσεκταίων
18 (καὶ 20). ἐτοιμολογίαν γραμματικοῖς		21. ὄνομασία οὐλόν τι
22. ἐτοιμολογεῖται	27. ἔχωσι οἰκίας	28. ὄφεις
δωνεῖν	29. δυγαμοῦσα	30. θέρη

τοῦ ἔπιτασθαι τοῖς ποσὶν, ἐλλέδορος ἦγουν θανατοῦσα βρῶσις,
δετὸς παρὰ τὸ δεῖ ἔτος διὰ τὸ πολλάκις ἀνακχινίζεσθαι, πετεινὸν
παρὰ τὸ τὴν πτέρυγα τείνειν ποταμὸς διὰ τὸ πότιμον ἔχειν
ὑδωρ, χείμαρρος διὰ τὸ ἐν τῷ χειμῶνι φεῦν ἦγουν τρέχειν, φύσις ἵκε
5 τοῦ φύειν τὰς ὑποστάσεις, βοτάνιν παρὰ τὸ ἄνω βαδίζειν, ὡς περ
καὶ ἀνθος ἐκ τοῦ ἄνω θεειν, ἥτοι τρέχειν, σημαίνεται. Ἐχομεν δὲ
λέγειν καὶ ἔτερα πλεῖστα· διὰ δὲ τὸν κόρον τοῦ λόγου ταῦτα οὐ λέγο-
μεν. Οὐτως γοντέον καὶ ἐπὶ τὴν ὄνομασίαν τῶν βουλκολάκων· ἦγουν
p.130α βουλκόλαξ· || οὐ μήν πνεῦμα διαφθείρον ζωὴν ἀνθρώπων ἐτάχθη ἡ
10 ὄνομασία αὐτῶν ή διασπαράττον σώματα ἀνθρώπινα, ἀλλὰ κατ' ἔτυ-
μολογίαν γραμματικῆς, ὡς ἄνω εἰρήκαμεν, λέγεται βουλκόλαξ δῆ-
λον βουλκός λάκκου ἦγουν σῆψις.

Χον. Περὶ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν παχέων καὶ εὐεκτῶν σωμάτων γίνονται οἱ βουλχόλακες φυσικῶς ἐγκατακλειόμενοι ἐντὸς τοῦ τάφου
15 Καὶ ὅσα σώματά εἰσιν εὐεκτὰ, ἥγουν παχέα καὶ εὔογκα, οὕτως γίνονται φυσικῶς· ἀείποτε ἐγκατακλείονται ἐντὸς τοῦ τάφου τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ, καὶ οὐκ ἔχει πως ἵνα ἀνιμάται ὁ ἀπὸ τοῦ νεκροῦ πᾶσαν ὑγρότητα τοῦ σταπιδιασθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ὡςπερ καὶ τὰ θνητικά σώματα τὰ εἰς πόλεμον σταπιδιαζόμενα. Ἐπει, εἰ γὰρ 20 ἤδύνατο τὸ πνεῦμα τοῦ δαιμονος ἵνα εἰσέρχεται εἰς τοὺς νεκροὺς, ὡςπερ οἱ ἄγνωστοι ὑπολαμβάνουσιν, μᾶλλον εἰς τὰ τοιαῦτα τὰ τοῦ πολέμου θνητικά σώματα ἐμελλεν εἰσέρχεσθαι τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ εἰχεν ἐνεργεῖν πολλὴν λύμην καὶ φθορὰν εἰς τὸν κόσμον, ἵπει οὕτε φυλάττουσιν αὐτὰ, οὕτε δὲ μεταλαμβάνουσι τὴν θείαν καὶ ἀγίαν
25 κοινωνίαν, οὕτε εἰς ἀρετὴν ἀπαντες ὑπάρχουσι· διὸ καὶ ἐκ τῶν ἀπροσ-
30θοκήτων σκοτώνονται θαρροῦντες || οἱ τοιαῦτοι, ἵνα νικήσωσι τοὺς ὑπεναντίους, καὶ οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τοῦτο τὸ θάρρος εἰσέρχονται εἰς τὸν πόλεμον. Ὁμοίως καὶ εἰς τὰ ἀσεβέστερα γένη ἐμελλε πλεῖστον εἰσέρ-

- σθ

1. ιπτάσθαι	έλένωρος	1-2. βρώσις έτος	2. ἀνακαινίζεται
3. τῷ	τείνων	ἔχων	9. διαφθείρων
ράττων			10. διασπα-
10-11. ἐτοιμολογίαν	γραμματικοῖς		13. παχαίων
14. ἐγκατακλυδενοί		15. σώματα εἰσὶν εὐεκτα	παχαία
16. ἐγκατακλύονται	17. πῶς	ἀνηράται	26. σκοτώνωνται
τοιαύτοι	27. πλείστοι	τούτω	θάρος

χασθαι τὸ πνεῦμα τοῦ Πύθωνος, ἥγουν εἰς τὸ συγγενέστερον, ἀλλ' οὐ γίνεται τοῦτο εἰ μὴ τοῦτο ἔστιν.

Θεον. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί οὐχ εὑρίσκεται ὁ βουλκόλαξ ὡς ἐτέθη ἐν τῷ καιρῷ τῆς θανᾶς αὐτοῦ ἐν τῷ τάφῳ.

"Οτι ἕγκατακλείονται τὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ ἐντὸς τοῦ τάφου· καὶ τὸ μὲν σῶμα ὑπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων συνίσταται, καὶ εἰς τὴν δραν τοῦ θανάτου φυγραίνονται τὰ τέσσαρα αὐτὰ στοιχεῖα καὶ μετὰ ἡμέραν μέτα καὶ ἐμπροσθεν διαλύονται οἱ χυμοὶ καὶ γίνονται ώς ὄδωροι, καὶ περισσωρεύεται τὸ αὐτὸν ὄγρον εἰς τὰ κούφη τοῦ νεκροῦ σώματος καὶ γίνεται ἀπὸ τῆς συναγωγῆς τοῦ ὄγρον ἐμπνευμάτωσις καὶ πρίσκε- 10 τας τὸ σῶμα διὰ τὸ εἰναι ἕγκεκλεισμένον ἐντὸς τοῦ τάφου καὶ οὐκ εἶχεν ἔξεπνεύσαι. Καὶ βιαζόμενον τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ ἐντὸς πνεύματος, ἦτοι τῆς ὄγροτητος, γυρίζεται ώς ὄρθωση αὐτὸν ἡ φύσις καὶ τὸ κοῖλωμα τοῦ τάφου ἢ τοὺς πόδας ὀλίγον ἀνωφερές καὶ τὴν κεφαλὴν κάτω. Μόνον γάρ τοῦτο γίνωσκε, ὅτι ἀπὸ τῆς βίας τοῦ σώματος ώς ἐτέθη τὸ σῶμα 15 οὐκ ἔστιν.

Ιον. Περὶ βουλκολάκων παράδειγμα πῶς μετατίθεται.

'Ἐπει καὶ τὸ ἀέριον πνεῦμα, ἐν κάτω κλεισμένον εἰς τὰ ἐνδοτέρω μέρη τῆς γῆς καὶ κούφη καὶ βιαζόμενον ἵνα ἔξεπνεύσῃ, ταράττει μέρος τῆς οἰκουμένης. || ὃ λέγεται πεισμός, πόσῳ γε μᾶλλον οὐ πρέπει φ. 131α πιστευθῆναι τὸ μηδαιμνὸν βάρος τοῦ σώματος ὅτι ἀπὸ τὴν πνοὴν 21 τῆς οὐσίας, ἥγουν τῶν ὄγροτήτων, ἐμετετέθη τὸ σῶμα παρ' ὃ ἦτον.

ΙΑον. Περὶ τοῦ τί πῶς καὶ διὰ τί γίνεται τὸ σῶμα τῶν βουλκολάκων ἐρυθρόν.

Οὐ μὴν τῆς ὄψεως τοῦ προξώπου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς σήψεως φθειρό- 25 μενος ἀποκίπτει, καὶ μένει τὸ πρόξωπον αὐτοῦ ἐρυθρόν ώς δίκην αἴματος· οὐ μὴν δὲ κατὰ πολὺ ἐρυθρόν. 'Ομοίως καὶ τὸ ἄπαν δέρμα τοῦ σώματος.

ΙΒον. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί αἰξάνονται τῶν βουλκολάκων οἱ ὅνυμοις αὐτῶν καὶ αἱ τρίχες ἐν τῷ τάφῳ.

1. πείθωνος	2. τούτω τούτο ἔστιν	3. βουκόλαξ
8. χειμοὶ	11. ἔγκεκλεισμένον	13. αὐτῷ κοίλομα
18. τὸ ἐνδοτέρω	19. ἔξεπνεύσει ταράττη	20. οπομόδιο
21. μηδαιμνὸν	25. Λυμῆν ἱκ σφάλματος τοῦ γράφαντος τὸ ἄρχικον	26. δοίκην
γράμμα ἐρυθρογράφου		

[Ο]ι ὄνυχες αὐτῶν τρεφόμενοι ὑπὸ τῆς στήψεως μακρύνουσι καὶ χονδρύνουσι· ὁμοίως καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς αὐτῶν καὶ τοῦ πώγωνος μακρύνουσι καὶ χονδρύνουσι, διότι τὰ ὄλικωτερα μέρη τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ὄλικωτέρων τρίφονται, τὰ δὲ μέλη φθείρονται.

5 ΗΓΟΥ. Περὶ μελῶν σώματος καὶ μερῶν.

Μήρη δέ εἰσι τοῦ σώματος τὰ μετὰ γεννήσεως ἀναφυόμενα, οἷον ὁδόντας, ὄνυχας, τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τρίχας τοῦ πώγωνος καὶ τὰ ταῦτα διοικοῦντα μέλη διὸ η ὁλομέλεια ἡ γεννηθεῖσα ἀμπά σὺν τῇ αὐτοῦ γεννήσει. οἷον η κεφαλὴ, ὥτις, ρίνα, χείλη, πώγωνα, χεῖρας, πόδας, δακτύλους καὶ τὰ τούτων ὅμοια.

ΙΔΟΥ. Περὶ τριγῶν παρέδειγμα.

“Εχουμεν δὲ παράδειγμα περὶ τῶν τοιούτων τριχῶν. Λάβε τρίχας
ἵππου ἢ ἐκ κεφαλῆς ἀνθρώπου ἢ πώγωνος, καὶ θέει ταῦτα εἰς ὅδωρ ἔ-
131^η ως ἡμέρας ἵκανας, καὶ μᾶλλον εἰδεῖν ὅτι χονδρύνουσι καὶ || μαχρύνουσι
15 καὶ, τὸ μεγαλότερον, ὅτι ἐμπνευματοῦνται καὶ ὑπὸ τῆς ὑγρότητος
καὶ κινοῦνται ὡς εἶδος νεροφίδων· ἐξ οὐ, ὡς λέγουσιν, ὅτι καὶ ἡ ἀρχὴ
τῶν αὐτῶν νεροφίδων ἐκ τριχῶν ἐγένετο καὶ γίνεται.

ΙΕον. Περὶ τὸ πῶς καὶ διὰ τί ἐκπίπτουσιν αἱ τρίχες τῶν βουλχο-
λάκων ἐν τῷ τέφρῳ καὶ ἐκφύουσι τέτεραι τρίχες εἰς τὰς κεφαλὰς
20 αὐτῶν φέπειρ μωγὸς χοίραιος πυκνός.

Περὶ δὲ τὸ ὅτι πιπτόντων τῶν τριχῶν καὶ ἔκφυόντων ἄλλων τριχῶν ὡςπερ εἰδούς μωχοῦ χοιραίου, ἀκουσον καὶ περὶ τούτου. Ἐστι πεπεινόν λεγόμενον πάπιδον· λέγουσι δὲ καὶ τινας κατὰ τόπους ἄλλας ὄνομασίας αὐτῶν διατρίβει δὲ ἀείποτε ἵπποι τῶν ὑδάτων, καὶ ἀγρεύουσι 25 τινες καὶ κρεμοῦσιν ἵπποι τὰς οἰκίας αὐτῶν ἀπό τῶν ῥινῶν· θυηταιμαίων

1. Ο ἱρυθογράφος ἐληστρίνης νὰ γράψῃ τὸ ἀρχικὸν γράμμα τῆς λέξεως Οἱ
2. αὐτοῦ 3. ὑληκότερα μέρει 4. ὑληκοτέρων φθει-
ρωνται 5. μέρει Τὰ μετὰ γεννήσεως δὲν είναι ἀνάγκη νὰ διορθωθῶ-
σιν εἰς γέννησιν. Πρβλ. σ. 349,6 μετὰ τῆς ἀφαιρέσεως καὶ σ. 350,3-4 μετὰ
σφαγῆς 8. μέλει αὐτῆς 9. δίνα χείρας 12. ἔχω-
μεν 14. μέλεις 15. μεγαλλότερον ἐμπλευματοῦται
16. οἱ ἀρχοὶ 17. γίνονται 19. ἐκφύωνται τρίχαι
21. πιπτώντων εκφύωντων 23. Τὸ πτηνόν τὸ ἐνταῦθα καλούμενον
πάσιδιον εὑρίσκουμεν καλούμενον πασιδόνα ἐν τῷ Πουλολογῳ. 'Ο δὲ συνάδιλλος
καθηγητὴς τῆς Καρολογίας κ. Νικόλαος 'Αποστολίδης φρονεῖ, διτι τούτο εἴναι η ἀλκυών
τῶν ἀρχαίων. "Ιδε 'Επετηρίδα Περγασσοῦ Τόμ. Α' (1896) σ. 123
24-25. ἀγρεύονται τινὲς κρεμμοῦσιν φτηνῶν

δύτων καὶ κρεμομένων κατὰ ἐνιαυτοῦ κατὰ τῆς ἐνδον ὑγρότητος πίπτουσι τέ πτερὰ αὐτοῦ καὶ ἀναφύονται. ἔτερα πτερὰ νεοθαλῆ, καὶ πάλιν εἰς τὸ ἕρχόμενον ἔτερον ἵτος πίπτουσι τὰ ἔξερχόμενα καὶ ἀναφύονται ἔτερα. Τοῦτο δὲ γίνεται ἐνώς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ πολλάκις καὶ πλείον τούτων πρὸς τὴν ἐκατοῦ ὅλην τῆς ὑγρότητος. Κρεμῶσι δὲ 5 αὐτό τινες διὰ θάλασσαν θαύματος, ἵνα εἰ πάρατυχόντες θεωρῶσιν αὐτό· λαμβάνουσι δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῶν πλείστων οἱ σπετζάριοι· εἰς τὰς ἐκατῶν προβολὰς ὑπὸ τῶν ὑλικωτέρων τρέφονται. Ἐχομεν δὲ περὶ τούτου πλείστα παραδείγματα λέγειν· διὰ δὲ τὸν κόρον τοῦ λόγου ταῦτα οὐ λέγομεν ὅπο τοῦ θάρους γράφοντες. 10

IΣον. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί αὐξάνουσιν οἱ ὁδόντες καὶ οἱ ὄνυχες τῶν βουλκολάκων καὶ περὶ φαντασίας αὐτῶν.

|| Τὰ οὖλη αὐτῶν καὶ τὰ χειλη ἀποφεύγουσι καὶ φαίνονται αἱ φίλες φ. 132· τῶν ὁδόντων μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ὁδόντων, ἀμα καὶ λευκαίνονται· ὅπο τῆς ὑγρότητος καὶ λαμβάνουσιν ἀπὸ τῆς ὑγρότητος μέρος χον- 15 δρότητος καὶ μαχρότητος. Οὐ μὴ δὲ ὡς τῶν τριχῶν ἢ ὡς τῶν ὄνυχων τὸ μάκρος διὰ τῆς στερεμνιότητος καὶ πυκνότητος τῶν αὐτῶν ὁδόντων ἵπε τὰ μαλακώτερα καὶ ἀραιότερα φυσικῶς αὐξητικώτερα γίνονται καὶ μαλακώτερα ὑπὸ τῶν ὑγροτήτων. Λοιπὸν ἀπὸ τῶν οὖλων καὶ τῶν χειλῶν τὴν ζάρωσιν καὶ τοῦ μέρους τῆς φυσικῆς αὐξήσεως ποιοῦ- 20 ειν οἱ ὁδόντες φαντασίαν πλείστην, καὶ λανθάνονται οἱ θεωροῦντες ταῦτα ὑπὸ τῆς ἀπειρίας. Ὡςαύτως καὶ εἰς τοὺς ὄνυχας τὸ αὐτὸ γίνεται· σταπιδιάζονται αἱ ρόγαι τῶν δακτύλων αὐτῶν καὶ χρεποῦνται οἱ ὄνυχες καὶ ποιοῦσι φαντασίαν μήκους· γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς ὅλης αὔξησις ὅπ' αὐτῶν καὶ ἐπιλανθάνονται οἱ θεωροῦντες ταῦτα. 25

IΖον. Παρέδειγμα περὶ τῶν ὁδόντων καὶ τῶν ὄνυχων τὸ πῶς καὶ διὰ τί ποιοῦσι φαντασίαν καὶ γίνονται μακροί.

"Ω; περ γάρ ἔχουσι καλλωπισμοὺς ιδίους τὰ γύναια εἰς τὰς ὄψεις αὐτῶν διὰ τινῶν εἰδῶν καὶ μεθόδων καὶ ποιοῦσι διὰ τῆς φαντασίας τὰς ἀσχήμους εὐόπτας καὶ λανθάνουσι τοὺς θεωροῦντας αὐτὰς διὰ 30

1. κρεμμομένων	Τό κατὰ διορθωτέον εἰς ἀπὸ;	2 (καὶ 3-4). Δια-
αὐθῶνται	νεοθαλεῖς	φυῶνται
θεωροῦσιν αὐτῷ	5. κρεμμῶσι	6. αὐτῷ τινές
10. γράφοντος	7. αὐτῷ	8. ὑλικοτέρων τρέφωνται
ἀρεβτέρα	13. φένωνται	18 (καὶ 19) μαλικότερα
νωνται	19. οὐλῶν	21. λανθά-
22. τὰς ὄνυχας	25. ἐπιλανθάνονται	29. διά τε φ.

τῆς φαντασιώδους ὄψεως καὶ ὑπόλαμβάνουσιν, ὅτι ἔκ φύσεώς ἐστιν ἡ τοιαύτη, ὄψις καὶ ὑπὲ τῶν εἰδῶν καὶ ἀσχήμων γυναιών γίνεται τοσαύτη, καὶ τηλικαύτη παροφθάλμησις, πόσῳ δὲ μᾶλλον, ἂν καλλωπισθῇ εὐειδές; γυναιὸν διὰ τῆς τοιαύτης μεθόδου, φυσικὸν καὶ ἀληθί-

φ. 139^α στατον κάλλος ἔχον, προσεκτεῖον πόσον καλλωπισμὸν καὶ φαντασίαν οἱ μέλλει δεῖξαι τὸ φυσικὸν τοιοῦτον κάλλος. Τι μὲν διὰ τῆς φυσικῆς ὄψεως, τι δὲ διὰ τοῦ μεθοδικοῦ καλλωπισμοῦ ποιεῖ φαντασίαν ὑπερβάλλουσαν. Οὔτως νοητίον καὶ ἐπὶ τούτοις. "Ἔχουσι μὲν τὴν φυσικὴν αὐξησιν, γίνεται δὲ καὶ ἡ ζάρωσις τῶν χειλῶν καὶ ὁ σταπιδιασμὸς εἰς τὰς 10 αὐτῶν ράγας τῶν δακτύλων" καὶ τι μὲν ἀπὸ τῆς ἀληθεστάτης αὐξήσιως, τι δὲ ἀπὸ τῆς προρρηθείσης φαντασίας γίνεται ἡ θέα θαυμαστή.

ΙΗΟΝ. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί γίνονται τὰ εὐεκτὰ σώματα βουλχολάκων, τὰ δὲ λεπτὰ σώματα οὐ γίνονται.

Καὶ περὶ μὲν τῶν εὐεκτῶν σωμάτων καὶ παχέων γίνονται τοιαῦτα, 15 διότι πίνει ἡ γῆ μέρος τῆς ὥλης αὐτῶν καὶ κορεννυμένη οὐ ζῆται πλεῖστον, καὶ ἀπομένουσα ἡ ἔτερα οὐσία ποιεῖ ταῦτα πάντα. Ἐπὶ δὲ τῶν λεπτῶν σωμάτων τοῦτο οὐκ ἐστιν, διότι ἐστὶ τὸ σώμα ὄλιγοῦλον, καὶ πίνουσα ἡ γῆ τὴν μερικὴν ὥλην αὐτοῦ σταπιδιάζεται τὸ σώμα αὐτοῦ, καὶ τοῦτο οὐ γίνεται. Συμβαίνει δὲ πολλάκις καὶ ἐπὶ τῶν λεπτῶν σωμάτων. Γίνεται ἀπαξ τοῦτο· ὅταν γὰρ γίνεται ὁ καιρὸς πολύομβρος, κορέννυται ἡ γῆ ὑπὸ τῆς ὑγρότητος τοῦ ὄμβρου καὶ τῆς ὄλιγης ὥλης τῆς ὑπαρχούσης ἐν αὐτῷ, καὶ γίνεται τὸν αὐτὸν καιρὸν τὸ λεπτὸν σώμα ὥσπερ καὶ τὸ εὐεκτόν. Τὰ δὲ εὐεκτὰ τὸν τότε καιρὸν πάλιν ἐπέκεινα γίνονται εὐεκτότερα παρ' οὐ ὑπῆρχον τὸν ξηρότερον καιρόν.

25 Πείθου δὲ καὶ ἐκ τούτου· ὅταν τῶν θρεπτικῶν καὶ αὐξητικῶν καὶ φυ- φ. 133^α σικῶν βοτανῶν || τύχῃ ἐμβληθῆναι τῇ γῇ, οἷον κραυπτίον καὶ πράσσον ἄλλον ὄλοχληρον, πῶς ὑπὸ τῆς φύσεως τῆς αὐξητικῆς σφοδροτέραν καὶ τραχυτέραν ἔχει τὴν ἐνέργειαν. Οὔτως καὶ ἐπὶ τούτου νοητέον.

i. φαντασιοδοῦς

3-4. καλλωπιστὴ εὐωδεῖ

Tὰ τὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ διορθωθῶσιν εἰς τὸ

350,10-11

6 (καὶ 8) μὲν

14. παχαίων

'Αλλ' ίθι κατωτέρω σ. 27,11

20. πολύομβρος

26. τύχει κραυπτίον

φύσεως ἐστὶν

4. τοῖς

7 (καὶ 9) δὲ

15. πίνν αὐτοῦ

17. τοῦτω

23. τῶν

πράσσον

3. παραφθάλμησις

5. προσεκταίων

Πρᾶλ. καὶ κατωτέρω σ.

13. γίνωνται

κορεννομένην.

18. σταπιδιάζεται

24. ξηρότερον

28. ἔχων

E. ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΥΦΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΙΘΟΥ. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί, καντωμέναι αἱ γαστέραι τῶν θουλκολάκων, ῥίει ἕξ αὐτῶν αἷμα.

Περὶ δὲ τῆς κεντάπεως τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅπερ κεντώμεναι ἔξερ-
γεται ἐξ αὐτὰς αἷμα Βορβορῶδες καὶ πελιδνόν, ἔχουσον φυσικὸν παρά-
δειγμα. Ποιοῦσι γάρ οἱ Ιατροὶ ἀφαιρέσσεις αἰμάτων διὰ φλεβοτομιῶν 5
καὶ μετὰ τῆς ἀρχιρέσεως τὸ αἷμα πήσσει ψυχραινόμενον· φυλαττόμε-
νον δὲ ἐντὸς παιρονυχτίου πάλιν καθ' ἑαυτὸν ἀλλοιοῦται καὶ γίνεται
τὸ ὅλον ὄχροτης. Οὔτως νοητέον καὶ ἐπὶ τῶν νεκρωθέντων σωμάτων·
καὶ μετὰ τὴν ὥραν τῆς νεκρώσεως ψυχράνεται τὸ αἷμα σὺν τοῖς ἐπέ-
ροις στοιχείοις καὶ πυκνοῦται, μετέπειτα δὲ πάλιν ὄγροῦται. Καὶ ὡς- 10
περ μετὰ χρόνου ὄλιγου βάπτουσιν ἐφήματα εἰς μεγάλας κύθρας καὶ
λίβητας, καὶ γίνεται τὸ τῆς αὐτῆς οὐσίας ὅλον χροκοειδὲς ἀπὸ τῆς
μαρικῆς πιότητος τοῦ χρόνου, οὕτως μοι νοεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ αἵματος. Ἡ
πιότης γάρ τοῦ αἵματος μετὰ θάνατον εἰς τὴν διάλυσιν βάπτεται καὶ τὰ
ἕτερα τρία στοιχεῖα καὶ τὸ πᾶσαν ὄγρότητα· οὐ μὴν δὲ ἐρυθρὸν ὡς 15
δίκην ζωτικοῦ αἵματος, ἀλλὰ ἐρυθρότητα πελιδνήν.

Κον. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί, καντώμεναι αἱ γαστέραι αὐτῶν, εὑθὺς ἐξέργεται ἐκ τῶν γαργαριώνων καὶ ἐκ τῶν μυκτήρων αὐτῶν μογκρισμός.

|| Γίνεται δὲ καὶ τοῦτο φυσικῶς. Κεντωμένη τοῦ βουλχολάκου ἡ φ. 133^α
γαστέρα μετὰ πάλου ὑπό τίνος, γίνεται διὰ τοῦ γαργαρεῶνος αὐτοῦ 20
ψόφος. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, πληττομένου τοῦ σώματος, ἀποτελεῖται
ὁ αὐτὸς φθόγγος, ἐπεὶ τὸ πνεῦμα πανταχοῦ χωρεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἀδή-
λων πόρων τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων, καὶ μετὰ πασῶν τῶν ὑγρο-
τήτων ἔστι μεμιγμένον· διότι συγγενὲς καὶ προεχές ὑπάρχει τὸ πνεῦμα
μετὰ τῶν ὄδατων, καὶ, πληρουμένης τῆς γαστέρας, ἔγουν γεμάτης οὐ-
σῆς τῶν ὑγροτήτων μετὰ τοῦ πνεύματος, πληττομένη ἡ γαστὴρ ἀπὸ
τοῦ κρούσματος, συνάσσεται ἐνδότερον τῇ αὐτῇ γαστρὶ, καὶ βιαζόμε- 25

- . 3. αιτήσεως 4. αὐτούς πελπόνον 6. Ἀντὶ τῶν λέξεων μετὰ τῆς ἀφαιρέσεως διὸ εἰνὶ ἀνάγκη νὰ γράψωμεν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν. Πρόβλ. σ. 346,6 μετὰ γεννήσεως καὶ σ. 350,3-4 μετὰ σθαγῆς πίσσην
 7. ἡμερονυχθίου ἔσωιὸν δὲλλειοῦται 12. λεύπτας
 13 (καὶ 14). Ἀντὶ πιότητος καὶ πιότης γραπτίον πιότητος καὶ πιότης;
 15. τριστοιχεῖα 18 (καὶ σ. 350,5). γαργαραιώνων
 αὐτοῦ μογκρυθμός . 19 (καὶ 21). τούτω 20 (καὶ σ. 350,1). γαρ-
 γαραιώνος 23. πώρων 24. προσεχῶς ὑπάρχοι
 27. συνάδδεται = συνάρτεται

νον τὸ πνεῦμα ἔξερχεται ἀπὸ τοῦ γαργαρεῶνος καὶ τῶν μυκτήρων αὐτοῦ καὶ γίνεται ὑπ' αὐτοῦ κτύπος, ω;περ καὶ ἐν γερανοῖς καὶ χνοῖς καὶ ὄρνισι κατοικίδιοις καὶ ἐν πᾶσι πτηνοῖς. Τοῦτο γίνεται μετὰ σφαγῆς αὐτῶν· πληγέσθουν γάρ ὑπὸ τινῶν, ἔξερχεται τὸ πνεῦμα τὸ χωροῦν ἐν αὐτῷ ὑπὸ τῶν γαργαρεῶνος καὶ τῶν μυκτήρων αὐτῶν καὶ γίνεται φθύγγος. Οὗτως γάρ ἐπὶ τούτοις καθίστηκεν, καὶ ὑπὸ τοῦ τοιούτου φθύγγου μᾶλλον βεβαιοῦνται οἱ ἄπειροι ὑπὸ τῆς αὐτῶν ἀπειρίας λέγοντες, ὅτι, χρούοντες τῶν τοιούτων βουλχολάκων, τηλικαῦτα ἐμογχρίσσουν, ἀγνοοῦντες τὸ πῶς καὶ διὰ τί τοῦτο φυσικῶς γίνεται, καὶ τὸ λαμβάνουνται καὶ τοῦτο εἰς πλειοτέραν βεβαίωσιν. Τί μὲν διὰ τῆς προρρήσεως; ὅψεως ὑπερορῶσιν, τί δὲ διὰ τοῦ ἀκουσθέντος μογχρισμοῦ τοῦ γινομένου διὰ τοῦ πνεύματος.

¶ 134a || [ΚΑον]. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί θεωρῶσί τινες καιρὸν τοὺς βουλκόλακους. λέγοντες, ὅτι ἡμεῖς μέλλομεν φαγεῖν σὲ ἢ τὸν δεῖνα καὶ οὐ 15 τὰς ὁδοπερ ὄρῶσιν κατ' ὅναρ παρακολουθεῖ.

"Ἀκουσον περὶ τούτου. Οἰδαμεν, ὅτι πολλάκις ἔχοντάς τινα σώματα ἑρωτικάς ἐνθυμήσεις εἰς γύναια καὶ ἔτερα σώματα [ἢ] ἔρωτας θείκευς καὶ τινα πολλάκις ὄργιζόμενα παρὰ αὐθιντῶν, ἔτερα δὲ ὄμοίως ὄρεκτικά ἐνθυμήματα καθ' ἐαυτῶν πρὸς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ὄρεξεις αὐτῶν, ἄλλοι δὲ ἐν λύπαις καὶ θλίψεις μερικάς ὑπάρχοντες, ἀπερ πανταχόθεν εἰς τὸν ἀπαντα κόσμον συμβαίνει εἰς τοὺς ἐαυτῶν ὄπουν, βλέπει ἔκαστος τὰ φροντιζόμενα ὑπ' αὐτῶν. "Οστις μὲν ἔρωτος φροντίζει συναφείας, καὶ ἀσπασμούς κατ' ὄναρ φαντάζεται διὰ τὴν ***έρωμένου σώματος, ὁ δὲ ἔχων ἔρωτα θείκον θεωρεῖ, ὅτι ἐργάζεται 25 πράξεις ἐναρέτους καὶ θεοφιλεῖς, ὁ δὲ ὄργιζόμενος ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ θεωρεῖ φυλακάς καὶ μάστιγας· οἱ δὲ ἔτεροι πάλιν πρὸς τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν καὶ τὰς μερίμνας ἃς ἔχωσιν ἐν ὄντεροις φαντάζονται.

2. Διορθωτέον τὸ γερανοῖς εἰς γεράνοις; 3 (καὶ 9,10). τούτω

3-4. μετὰ σφαγῆς. Δίνε εἶναι ἀνάγκη νὰ διορθωθῇ μετὰ σφαγῆν. Πρβλ. σ. 346,6 μετὰ γεννήσεως καὶ σ. 349,6 μετὰ τῆς ἀθαρέσεως 7. αὐτοῦ

9. ἐμδύγκωντεν ἀγνοοῦν 10. πλεοτέραν τὶ μὲν . . . τὶ δὲ.

Πρβλ. καὶ σ. 348,6-7 11. ὑπερορῶσιν μογχρισμοῦ

13. ΚΑον λέπει θεωρῶσι τινὲς Τὸ καιρὸν ἔχει ἀρά καλός;

14. λεγοντες 16. ἔχοντα τινὰ 20. Διορθωτέον τὸ θλιψεις με-

ρικάς εἰς θλιψεις μερικαῖς; 21. συμβένει 23. συναφείας

κατόναρ 24. ἔρωταν

E.S. ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ
ΙΟΑΝΝΗΣ ΛΑΖΑΡΟΥ 2006

Ἐπεὶ μεθημερινὴ φροντίς ἔστιν ὄγετρων καὶ εἰς τὰς ὄρεξεις τὰς δὲ ὄλιγων ἀπαλλαττομένας τρικυμίζονται τῶν ἀνθρώπων οἱ λογισμοί, πόσῳ γε μᾶλλον σὶς τὸν τοιούτον μέγαν φόβον καὶ εἰς τὴν τοιαύτην μέριμναν τοῦ πικρᾶν καὶ ἀνίλεοῦ θανάτου οὐδὲνάμεθα φαντάζεσθαι καὶ θεωρεῖν κατ' ὄπερ τὰ φροντίζομενα ὑπ' αὐτῶν; Καὶ ἐνεκεν τῶν 5 τοιούτων μεριμνῶν θεωρῶσιν ἐν ὄνειροι || τοὺς βουλκολάκους τάχα δια-φ. 135^a λεγομένους μετ' αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ ὅλης τῆς ἡμέρας τὸν τότε καιρὸν διὰ τοὺς τοιούτους βουλκολάκους διαπλέγονται οἱ ἀνθρώποι, καὶ διὰ τῆς νυκτὸς πολλάκις θεωρῶσι τινὲς τὰ διαλεγόμενα ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἐν οἷς χρῷ ἴδωσιν τοῦτο, εὐθὺς λαμβάνουσι δειλίχν ἀπειρον καὶ ἀνία- 10 τούς, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου φόβου παρακολουθεῖ καὶ ὁ θάνατος πρὸς τὰ θεαθέντα.

ΚΒ'. Περὶ πῶς καὶ διὰ τί παύει ὁ θάνατος ἀποσκαπτόντων τῶν βουλκολάκων καὶ περὶ ἀποτομῆς καὶ διαπλάσεως σώματος μερικῶν καὶ ἰδιοτήτων καὶ ὑγείας, καὶ ἐναντιῶντα τὰ τέσσαρα στοιχεῖα τῆς 15 οἰκουμένης οὐ δύνανται ἐνωθῆναι ὅλως εἰς ἄλληλα εἰκῇ διὰ τῶν ὁμο- ουσίων ἰδιοτήτων.

Ἐτι δὲ ἀποσκαπτόντων τῶν βουλκολάκων, εὐθὺς παύει ὁ θάνατος. "Ακουσον περὶ διαπλάσεως σώματος μερικῶν, καὶ εἴθ' οὗτως μέλλεις καταλαβεῖν τὸ πῶς καὶ διὰ τί τοῦτο συμβαίνει. Ἡ καρδία καὶ τὸ 20 ἡπαρ καὶ ἡ ξανθὴ χολὴ καὶ ὁ πνεύμων ἐτάχθη ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος μέσον τοῦ σώματος ὅλου. Τοῦτο δὲ ἔταξεν διὰ τῆς κύτου ἀγαθότητος ὁ θεός, ἵνα τὸ μὲν ἡπαρ μετὰ τῆς ξανθῆς χολῆς ζωπυροῦ τὴν καρδίαν, ὑπέρθερμος οὖσα ἡ ξανθὴ χολὴ μετὰ τοῦ ἡπατος ὑπὲρ πάντων τῶν στοιχείων τοῦ σώματος καὶ ρίζα οὖσα πάσης ἀρχῆς θερμό- 25 τητος. "Ομως ἔχει καὶ φυσικὴν θερμότητα ἡ καρδία, λαμβάνει δὲ καὶ ἑτέραν θερμότητα ἐκ τῆς ξανθῆς χολῆς καὶ τοῦ ἡπατος, καὶ ἐν τούτῳ 30 || γίνεται ἡ καρδία θερμοτέρα. Ἡ δὲ καρδία πάλιν ἀναπέμπει τοὺς φ. 135^a ἀτμοὺς αὐτῆς πρὸς τὸν ἐγκεφαλὸν καὶ ζωπυρεῖ αὐτὸν τὸν τοῦ σώματος

2. ἀπαλλαττομένης τρικυμίζονται πῶς, εἰς ἀνίλεω ἢ εἰς ἀνηλεοῦς;

9. θεωρῶσι τινὲς 10. τούτω 13 (καὶ 18). ἀπο-

σκαπτώντων 15. ἰδιότητῶν Τὸ ἐναντιῶντα διενείναι ἀνάρχη-

νά διερθωθῆ τυχόν εἰς ἐναντία δοντα, καθ' ἓ γράφεται κατωτέρω ἐν φ. 352,8

19. μερικὸν εἴθ 21 (καὶ 23). ἥπαρ τούτου

23. ζωπυροῦ, ἀλλ' ἐν σ. 29 ζωοπυρεῖ

4. Διερθωτέον τὸ ἀνίλεοῦ, καὶ

7. ἐπὶ τῶν

E.Y. V. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

όλου, μεταδίδων φυσικὴν καὶ εὔκρατον θέρμην ἐν αὐτῷ τῷ ἑγκεφάλῳ.
 Ὁ δὲ πνεύμων πάλιν ἐπάχθη ἵνα δράσσεται ἐκ τῶν φαινόντων ἀέριον
 πίλαγος. Τοῦτο τὸ ἀνούσιον καὶ ἀψυστον διὰ τῆς ὁσφρήσεως πνεῦμα
 ἵνα κατάγωμεν ὡς τὸ ἡπερά σὺν τῇς καρδίας καταπραύνουσαν ἄγαν
 5 θερμὴ ἐκ μὲν ἀέρος τὸ αἷμα θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ἐκ δὲ πυρὸς ἡ ξανθὴ
 χολὴ θερμὴ καὶ ζηρὰ, ἐκ δὲ τῆς γῆς ἡ μέλαινα χολὴ ξηρὰ καὶ ψυ-
 χρὰ, ἐκ δὲ ὅδατος τὸ φλέγμα ψυχρὸν καὶ ύγρον. Ταῦτα οὖν τὰ δ'
 στοιχεῖα ἵνατια οὐ δύνανται ἐνωθῆναι εἰς ἄλληλα εἰ μὴ διὰ
 τῶν ὄμοιογενῶν καὶ ὁμοιογενῶν ποιοτήτων· ἥγουν τὸ αἷμα ἐνοῦται τῷ
 10 φλέγματι διὰ τῆς μελαινῆς χολῆς, καὶ ἡ μέλαινα χολὴ ἐνοῦται τῇ
 ξανθῇ χολῇ διὰ τοῦ αἵματος, καὶ ἡ ξανθὴ χολὴ ἐνοῦται τῇ μελαινῇ
 χολῇ διὰ τοῦ φλέγματος. Καὶ ἐνεκεν τῇς τοιαύτης συγχράσεως, ἥγουν
 μεταδιδόμενα πρὸς ἄλληλα, συνισταται τὸ σώμα, καὶ πρὸς ἄλληλα
 μεταδιδόμενα ὑπὲ τὸ συγγενὲς τῶν ποιοτήτων, καθὼς συνέταξεν αὐτὰ
 15 ὁ ποιητής. Οὕτως νοητέον καὶ ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις σώμασιν.

1. Έχει τὸ μεταδίδων ὄρθως;	2. δ πνεῦμα.	Πᾶς
πρέπει νὰ διερθωθῇ τὸ φαινόντων;	3. ὁσφρύσεως	3-5. τοῦτο
— ἄγαν θερμὴ εἶνε ἐφερμένα καὶ δέονται θεραπείας		6. καταγώμεν
ἥπαρ	9. Πᾶς διερθωτέον τὸ ὄμοιοτιῶν;	ποιοτήτων
10. μελένης	11. μελένη	

Ε. Η. Π. Μ. Κ. ΙΙ
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006